

Nr 36**Lagutskottets betänkande i anledning av propositionen 1973: 138 med förslag till konsumentköplag, m. m. jämte motioner.**

I propositionen 1973: 138 har Kungl. Maj:t (justitiedepartementet) efter hörande av lagrådet föreslagit riksdagen att antaga i propositionen framlagda förslag till

1. konsumentköplag,
2. lag om ändring i lagen (1971: 112) om förbud mot otillbörliga avtalsvillkor,
3. lag om ändring i lagen (1970: 417) om marknadsdomstol m. m.

I anledning av propositionen har väckts tre motioner. Motionsyrkan-
dena redovisas nedan på s. 8.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller förslag till lag om konsumentköp jämte förslag till vissa följdändringar i annan lagstiftning. I den föreslagna konsumentköplagen slås fast vissa grundläggande rättigheter som en konsument alltid skall ha när han från näringsidkare köper varor som är avsedda huvudsakligen för enskilt bruk. Lagen rör i första hand köparens rättigheter mot säljaren. Den behandlar emellertid också hans ställning i förhållande till varans tillverkare, särskild kreditgivare och annan med vilken han kan komma i rättslig förbindelse på grund av köp. Lagen innefattar inte någon fullständig reglering av alla frågor rörande konsumentköp. I de köprättsliga frågor som lämnas utanför regleringen skall den allmänna köplagen gälla på samma sätt som hittills.

Lagen är tvingande, dvs. den skall inte kunna sättas ur spel genom avtal som berövar köparen hans rättigheter enligt lagen. Köparen ges härigenom ett grundskydd mot friskrivningsklausuler och oskäliga villkor i standardiserade köpekontrakt, garantibevis o. d.

I lagen preciseras till en början köparens minimirättigheter när säljaren underlåter att leverera varan i rätt tid. Köparen får alltid häva köpet om dröjsmålet inte är av ringa betydelse för honom och säljaren inte levererar varan inom skälig tid efter det att köparen har uppmanat honom därtill.

Lagen reglerar vidare köparens rättigheter vid fel i varan. Om säljaren eller annan för hans räkning t. ex. i form av en garanti har åtagit sig att avhjälpa felet och detta inte sker inom skälig tid efter det att köparen har framställt anspråk på grund av felet, skall köparen alltid kunna göra avdrag på köpeskillingen, kräva skälig ersättning för avhjälpan-

av felet eller, om felet inte är av ringa betydelse för honom, häva köpet. Skall felet inte avhjälpas på grund av särskilt åtagande, skall köparen kunna göra avdrag på köpeskillingen eller vid fel som inte är av ringa betydelse häva köpet.

Vid såväl dröjsmål som fel i varan ges köparen rätt att med viss begränsning hålla betalningen inne tills leverans resp. rättelse sker. Köparen ges dessutom rätt att under vissa förhållanden få skälig ersättning för utgifter som han ådragit sig till följd av dröjsmål eller fel.

I två hänseenden föreslås bestämmelser om vilka minimikrav köparen alltid skall ha rätt att ställa på varan vid konsumentköp. Säljs vara i strid mot förbud, meddelat för att varan skall vara tillförlitlig från hälso- eller säkerhetssynpunkt, skall varan anses behäftad med fel. Detsamma gäller om varan är så bristfällig att dess användning medför uppenbar fara för köparens eller annans liv eller hälsa. En särskild regel föreslås vidare för att hindra att en säljare enbart genom ett förbehåll att varan säljs i "befintligt skick" skall undgå allt ansvar för varans beskaffenhet.

Lagen behandlar också frågan om säljarens ansvar för vilseledande uppgifter om varans beskaffenhet eller användning. Säljaren föreslås svara inte bara för uppgifter som lämnas vid köptillfället utan också för uppgifter i reklamen beträffande varan, t. ex. i annons. Kan den vilseledande uppgiften antas ha inverkat på köpet skall varan anses behäftad med fel. Ansvar kan under vissa omständigheter gälla även uppgifter från andra personer, t. ex. tillverkaren.

Köparens förhållande till varans tillverkare m. fl. behandlas också i lagen. Köparen tillförsäkras ett minimiskydd mot friskrivningsklausuler, varigenom varans tillverkare eller annan som för säljarens räkning har åtagit sig att avhjälpa fel i varan begränsat sitt skadeståndsansvar för den händelse åtagandet inte fullgörs. Lagen innehåller vidare en tvingande regel om köparens skadeståndsrätt mot t. ex. tillverkare som i reklam eller på annat sätt av vårdslöshet lämnat vilseledande uppgift om varans beskaffenhet eller användning.

Slutligen föreslås vissa särskilda bestämmelser om kreditköp, vilka avser att skydda köparen mot att behöva betala till särskild kreditgivare, även om säljaren inte skulle ha fullgjort sin prestation enligt köpavtalet. Det föreslås att en klausul, varigenom köparen avsäger sig rätt att framställa invändningar på grund av köpet mot den som förvärvat säljarens fordran på köpeskillingen, skall vara ogiltig. Vidare förordas en motsvarande regel för det fall att köpeskillingen betalats med belopp som köparen genom säljarens förmedling erhållit som lån av bank eller annan, med vilken säljaren samarbetar för sådan förmedling av lån. Slutligen föreslås ett straffsanktionerat förbud för säljare att av köpare ta emot växelförbindelse eller annan löpande fordringshandling beträffande det som inte erlagts av köpeskillingen i samband med köpet.

Lagförslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 1974.

Lagförslagen

De vid propositionen fogade lagförslagen har följande lydelse.

1 Förslag till

Konsumentköplag

Inledande bestämmelser

1 § Denna lag äger tillämpning när konsument av näringsidkare köper vara, som är avsedd huvudsakligen för enskilt bruk och som säljes i näringsidkarens yrkesmässiga verksamhet.

Lagen gäller under motsvarande förutsättningar även i fråga om köp från annan än näringsidkare, om köpet förmedlas av näringsidkare som ombud för säljaren.

2 § Vid köp som omfattas av denna lag skall köparen alltid ha de befogenheter som tillerkännes köpare i lagen. Förbehåll som inskränker sådan befogenhet är ogiltigt.

Första stycket utgör ej hinder mot att i stället för bestämmelse i lagen tillämpa vad som på grund av avtal eller enligt lagen (1905: 38 s. 1) om köp och byte av lös egendom eller eljest gäller beträffande köparens förhållande till säljaren eller annan mot vilken han får utöva befogenhet enligt denna lag, under förutsättning att därigenom längre gående befogenhet än enligt lagen tillerkännes köparen.

Köparens förhållande till säljaren

3 § Har säljaren ej avlämnat varan i rätt tid och beror det ej av köparen eller händelse för vilken denne står faran, får köparen häva köpet, om ej säljaren efter uppmaning av köparen avlämnar varan inom skälig tid. Detta gäller dock ej om dröjsmålet är av ringa betydelse för köparen. Även utan att sådan uppmaning lämnats har köparen rätt att häva köpet, om det av annan anledning måste ha stått klart för säljaren att dröjsmålet är av ej ringa betydelse för köparen. Villkor som inskränker köparens rätt att häva köpet skall dock gälla vid köp av vara, som tillverkats särskilt efter köparens anvisningar eller önskemål eller som säljaren eljest måste antagas sakna möjlighet att på rimliga villkor avyttra till annan än köparen, om det ej är uppenbart att genom dröjsmålet köparens syfte med avtalet skulle väsentligen förfelas.

Dröjer säljaren att avlämna vara, som skall betalas vid eller efter den tid som bestämts för avlämnandet, får köparen innehålla köpeskillingen till dess varan hålles honom till handa.

4 § Är varan behäftad med fel, som säljaren åtagit sig att avhjälpa, och avhjälpes ej felet inom skälig tid efter det att köparen framställt anspråk på grund av felet eller avlämnas ej inom samma tid felfri vara i den felaktigas ställe, får köparen göra avdrag på köpeskillingen, kräva skälig ersättning för avhjälpande av felet eller, om felet är av ej ringa betydelse för honom, häva köpet. Villkor som inskränker köparens rätt att häva köpet skall dock gälla, om betydande skada skulle åsamkas

säljaren genom att köpet häves och han erbjuder köparen skälig ersättning för felet samt det ej är uppenbart att varan icke kan användas för sitt ändamål.

Avser felet vara, som skall betalas vid eller efter den tid som bestämts för avlämnandet, får köparen innehålla köpeskillingen till dess felet avhjälpas eller felfri vara hålles honom till handa. Är det uppenbart att felet är av endast ringa betydelse för köparen, får han dock ej innehålla mer än vad som kan antagas motsvara dubbla kostnaden för felets avhjälpande.

Första och andra styckena gäller även om åtagandet att avhjälpa felet gjorts för säljarens räkning av varans tillverkare eller annan.

5 § Är varan behäftad med fel och skall ej detta avhjälpas på grund av åtagande som avses i 4 §, får köparen göra avdrag på köpeskillingen eller, om felet är av ej ringa betydelse för honom, häva köpet. I fråga om giltigheten av villkor som inskränker köparens rätt att häva köpet äger 4 § första stycket andra punkten motsvarande tillämpning.

Har köparen framställt anspråk på grund av felet och erbjuder sig säljaren därvid att avhjälpa detta eller att avlämna felfri vara i den felfaktigas ställe, får köparen ej göra gällande befogenhet enligt första stycket, om rättelsen sker genast och utan kostnad eller väsentlig olägenhet för honom. I fråga om rätt för köparen att innehålla köpeskillingen äger 4 § andra stycket motsvarande tillämpning.

6 § I fall som avses i 3 §, 4 § första och tredje styckena samt 5 § första stycket har köparen rätt till skälig ersättning för utgift som han ådragit sig till följd av dröjsmål eller fel, om ej säljaren visar att försummelse icke ligger honom till last. Rätt till ersättning för avhjälpande av fel tillkommer dock ej köparen i annat fall eller i vidare mån än som föreskrives i 4 §.

7 § Har säljaren vid köpet eller på varans förpackning eller i annons eller annat meddelande avsett att komma till allmänhetens eller köparens kännedom lämnat vilseledande uppgift om varans beskaffenhet eller användning och kan uppgiften antagas ha inverkat på köpet, skall varan anses behäftad med fel. Detta gäller dock ej, om säljaren tydligt rättat uppgiften.

Har varans tillverkare eller annan, som i tidigare säljled tagit befattning med varan, för egen eller säljarens räkning lämnat sådan vilseledande uppgift som avses i första stycket och kan den antagas ha inverkat på köpet, skall varan anses behäftad med fel, om säljaren åberopat uppgiften eller, fastän han insett eller uppenbarligen bort inse att uppgiften var vilseledande, underlåtit att tydligt rätta den.

8 § Säljes varan i strid mot förbud att saluhålla vara, vilket meddelats i författning eller av myndighet väsentligen i syfte att förebygga att den som använder varan ådrager sig ohälsa eller drabbas av olycksfall eller för att eljest hindra användning av vara som ej är tillförlitlig från säkerhetssynpunkt, skall varan anses behäftad med fel. Detsamma gäller, om varan är så bristfällig att dess användning medför uppenbar fara för köparens eller annans liv eller hälsa.

9 § Har varan sålts i befintligt skick eller med liknande förbehåll, skall den även i annat fall än som avses i 7 eller 8 § anses behäftad

med fel, om den ej är sådan som köparen haft anledning räkna med samt säljaren måste ha insett detta men underlåtit att upplysa köparen om rätta förhållandet. Detsamma gäller, om varan är i väsentligt sämre skick än köparen med hänsyn till varans pris och omständigheterna i övrigt haft skäl att förutsätta.

10 § Har säljaren eller annan för hans räkning genom garanti eller liknande utfästelse åtagit sig att svara för varan under viss angiven tid, skall varan anses behäftad med fel, om den avviker från vad som följer av utfästelsen och det ej göres sannolikt att avvikelsen beror av olycks-händelse eller eljest av omständighet som är att hänföra till köparen.

11 § Vill köparen göra gällande befogenhet på grund av fel i varan, skall han underrätta säljaren om felet inom skälig tid efter det att han märkt eller bort märka detta, dock ej senare än ett år från det han mottog varan. Har annan än säljaren för dennes räkning åtagit sig att avhjälpa fel i varan, får underrättelsen i stället lämnas till den som gjort åtagandet.

Försummar köparen att lämna underrättelse såsom anges i första stycket, förlorar han rätten att göra gällande befogenhet på grund av felet.

Köparens förhållande till varans tillverkare m. fl.

12 § Har varans tillverkare eller annan för säljarens räkning åtagit sig att avhjälpa fel i varan och visar han försummelse vid fullgörande av åtagandet, skall han ersätta köparen dennes skada, om den ej är ringa.

13 § Köparen har rätt att kräva fullgörande av åtagande som avses i 12 §, om han lämnat underrättelse såsom anges i 11 §.

14 § Har varans tillverkare eller annan, som i tidigare säljled tagit befattning med varan, för egen eller säljarens räkning på varans förpackning eller i annons eller annat meddelande avsett att komma till allmänhetens eller köparens kännedom uppsåtligen eller av vårdslöshet lämnat vilseledande uppgift om varans beskaffenhet eller användning och kan uppgiften antagas ha inverkat på köpet, skall han ersätta skada som därigenom tillfogas köparen.

Särskilda bestämmelser om kreditköp

15 § Har säljaren lämnat anstånd med erläggande av köpeskillingen eller del därav och överlåter eller pantsätter han sin fordran, är köparen ej bunden av köpevillkor, varigenom han helt eller delvis har avstått från rätten att framställa invändningar på grund av köpet mot ny borgenärs krav på betalning.

16 § Erlägges köpeskillingen eller del därav med belopp, som köparen i samband med köpet genom säljarens förmedling erhållit som lån av bank eller annan, med vilken säljaren samarbetar för sådan förmedling av lån, får köparen mot långivarens krav på betalning framställa samma invändningar på grund av köpet som han äger göra mot säljaren.

17 § Lämnar säljaren anstånd med erläggande av köpeskillingen eller del därav, får han ej mottaga av köparen ingången växelförbindelse be-

träffande det som ej erlagts. Han får ej heller till bevis för sin fordran mottaga av köparen utfärdat löpande skuldebrev eller annan av denne ingången skuldförbindelse, vars överlåtelse eller pantsättning inskränker köparens rätt att framställa invändningar på grund av köpet, om ny borgenär i god tro förvärvar fordringshandlingen.

Första stycket första punkten äger ej tillämpning på egen växel, som är utställd av bankaktiebolag, sparbank, postbanken eller kreditkassa inom jordbrukskasserörelsen.

Den som uppsåtligt bryter mot första stycket dömes till böter.

Avslutande bestämmelser

18 § Har meddelande, som köparen vill lämna säljaren eller annan enligt 3, 4, 11 eller 13 §, inlämnats för befordran med post eller telegraf och försenas det eller kommer det ej fram, skall denna omständighet icke föranleda att köparen förlorar rätten att göra gällande befogenhet enligt denna lag.

19 § Lagen äger ej tillämpning på ersättning för förlust som köparen lider genom personskada eller skada på annan egendom än den sålda varan.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1974.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1971: 112) om förbud mot otillbörliga avtalsvillkor

Härigenom förordnas, att rubriken till lagen (1971: 112) om förbud mot otillbörliga avtalsvillkor samt 1 och 6 §§ lagen skall ha nedan angivna lydelse.

Lag om förbud mot oskäligen avtalsvillkor

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Är villkor, som näringsidkare använder vid erbjudande av vara eller tjänst till konsument för enskilt bruk, med hänsyn till vederlaget och övriga omständigheter att anse som *otillbörligt* mot konsumenten, kan marknadsdomstolen, om det är påkallat från allmän synpunkt, meddela näringsidkaren förbud att framdeles i liknande fall använda samma eller väsentligen samma villkor. Förbud skall förenas med vite, om ej detta av särskilda skäl är obehövt.

Är villkor, som näringsidkare använder vid erbjudande av vara eller tjänst till konsument för enskilt bruk, med hänsyn till vederlaget och övriga omständigheter att anse som *oskäligen* mot konsumenten, kan marknadsdomstolen, om det är påkallat från allmän synpunkt, meddela näringsidkaren förbud att framdeles i liknande fall använda samma eller väsentligen samma villkor. Förbud skall förenas med vite, om ej detta av särskilda skäl är obehövt.

¹ Senaste lydelse 1972: 730.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

Första stycket äger motsvarande tillämpning, om näringsidkare erbjuder konsument att mot vederlag förvärva nyttjanderätt till lösöre för enskilt bruk.

Förbud kan meddelas även anställd hos näringsidkare och annan som handlar på näringsidkarens vägnar.

6 §²

Fråga om förbud får i fall som ej är av större vikt prövas av konsumentombudsmannen genom att den som antages ha använt *otillbörligt* avtalsvillkor förelägges förbud till godkännande omedelbart eller inom viss tid (förbuds föreläggande).

Fråga om förbud får i fall som ej är av större vikt prövas av konsumentombudsmannen genom att den som antages ha använt *oskäligt* avtalsvillkor förelägges förbud till godkännande omedelbart eller inom viss tid (förbuds föreläggande).

Har förbuds föreläggande godkänts, gäller det som förbud av marknadsdomstolen. Godkännande som sker sedan den i föreläggandet utsatta tiden har gått till ända är dock utan verkan.

Närmare bestämmelser om förbuds föreläggande meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1974.

3 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1970: 417) om marknadsdomstol m. m.**

Härigenom förordnas i fråga om lagen (1970: 417) om marknadsdomstol m. m.¹

dels att i 1, 13, 15 och 20 §§ orden "lagen (1971: 112) om förbud mot otillbörliga avtalsvillkor" skall bytas ut mot "lagen (1971: 112) om förbud mot oskäliga avtalsvillkor",

dels att i 3, 4, 9 och 11 §§ samt rubriken närmast före 13 § orden "otillbörliga avtalsvillkor" skall bytas ut mot "oskäliga avtalsvillkor".

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1974.

² Senaste lydelse 1972: 730.

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 1972: 732

1 § 1972: 732

3 § 1972: 732

4 § 1971: 113

9 § 1972: 732

11 § 1971: 113

13 § 1971: 113

15 § 1971: 113

20 § 1972: 732

rubriken närmast före 13 § 1971: 113.

Motionsyrkandena

De i betänkandet behandlade motionerna upptar följande yrkanden.

Motionen 1973: 2020

I motionen 1973: 2020 av herr Börjesson i Falköping (c) hemställs att riksdagen för sin del antar de vid propositionen fogade lagförslagen med den ändringen att 17 § första stycket första punkten förslaget till konsumentköplag inte skall äga tillämpning på köp på auktion.

Motionen 1973: 2052

I motionen 1973: 2052 av herr Brundin m. fl. (m) hemställs att riksdagen beslutar

1. att för sin del antaga 1 § förslaget till konsumentköplag med följande som *motionärernas förslag* betecknade lydelse:

Kungl. Maj:ts förslag

Motionärernas förslag

1 §

Denna lag äger tillämpning när konsument av näringsidkare köper vara, som är avsedd huvudsakligen för enskilt bruk och som säljes i näringsidkarens yrkesmässiga verksamhet.

Lagen gäller under motsvarande förutsättningar även i fråga om köp från annan än näringsidkare, om köpet förmedlas av näringsidkare som ombud för säljaren.

2. att för sin del antaga 11 § förslaget till konsumentköplag med följande som *motionärernas förslag* betecknade lydelse:

Kungl. Maj:ts förslag

Motionärernas förslag

11 §

Vill köparen göra gällande befogenhet på grund av fel i varan, skall han underrätta säljaren om felet inom skälig tid efter det att

Denna lag äger tillämpning när konsument av näringsidkare köper vara, som är avsedd huvudsakligen för enskilt bruk och som säljes i näringsidkarens yrkesmässiga verksamhet. *Med näringsidkare jämställes den som helt eller delvis bedriver yrkesmässig försäljning av viss vara.*

Lagen gäller — — — (=Kungl. Maj:ts förslag) — — — för säljaren.

Vill köparen göra gällande befogenhet på grund av fel i varan, skall han underrätta säljaren om felet inom skälig tid efter det att

han märkt eller bort märka detta, dock ej senare än ett år från det han mottog varan. Har annan än säljaren för dennes räkning åtagit sig att avhjälpa fel i varan, får underrättelsen i stället lämnas till den som gjort åtagandet.

Försummar köparen att lämna underrättelse såsom anges i första stycket, förlorar han rätten att göra gällande befogenhet på grund av felet.

han märkt eller bort märka detta, dock ej senare än ett år från det han mottog varan. *Det åligger köparen att vid sådan anmälan samtidigt ange vartill anmälan syftar.* Har annan än säljaren för dennes räkning åtagit sig att avhjälpa fel i varan, får underrättelsen i stället lämnas till den som gjort åtagandet.

Försummar köparen — — —
(=Kungl. Maj:ts förslag) — — —
av felet.

3. att hos Kungl. Maj:t uttala vikten av att köplagsutredningens arbete påskyndas.

Motionen 1973: 2053

I motionen 1973: 2053 av herr Israelsson m. fl. (vpk) hemställs att riksdagen i samband med antagandet av förslaget till konsumentköplag uttalar

1. att de minimiregler för konsumentens rätt vid köp från näringsidkare, vilka finns i denna lag, inte utgör hinder för tillämpning av den allmänna köplagens regler fullt ut också vid konsumentköp,

2. att avtalsvillkor skall kunna bedömas som oskäligt även om det uppfyller minimikraven i konsumentköplagen.

Utskottet

Inledning

Såsom ett viktigt led i samhällets konsumentpolitik har under de senaste åren en rad lagstiftningsåtgärder vidtagits för att förstärka konsumenternas rättsskydd. I huvudsak har detta skett genom näringsrättslig lagstiftning. Här bör särskilt nämnas lagen (1970: 417) om otillbörlig marknadsföring och lagen (1971: 112) om förbud mot otillbörliga avtalsvillkor. På det civilrättsliga planet har hittills saknats konsumentpolitisk lagstiftning av motsvarande generellt verkande karaktär. En betydelsefull punktinsats har visserligen gjorts för att stärka det civilrättsliga skyddet för konsumenterna på ett område där särskilda skyddsbehov finns att tillgodose, nämligen genom tillskapandet av lagen (1971: 238) om hemförsäljning. Det är dock först genom det nu framlagda förslaget om en konsumentköplag, som ett civilrättsligt

komplement presenteras till den generellt verkande lagstiftningen rörande konsumentskydd som tidigare genomförts på det näringsrättsliga planet.

I likhet med avtalsvillkorslagen är den föreslagna konsumentköplagen avsedd att fungera som ett korrektiv mot för konsumenten ogynnsamma verkningar av standardiserade köpevillkor upptagna i formulär till kontrakt, ordersedlar, garantibevis etc. De båda lagarna har således primärt samma rättspolitiska målsättning, nämligen att stärka konsumenternas ställning som avtalskontrahenter och motverka att näringsidkarna använder det formulärrättsliga regelsystemet till att betinga sig särskilt förmånliga villkor på konsumenternas bekostnad. Att det vid sidan av den näringsrättsliga regleringen finns behov även av civilrättsliga skyddsregler sammanhänger med att de två olika typerna av lagstiftning tillgodoser delvis olika syften. Medan den näringsrättsliga lagstiftningen främst skyddar konsumentkollektivet som sådant och möjliggör en sanering av marknaden för framtiden tar en civilrättslig reglering i första hand sikte på enskilda fall och ger anvisningar för lösning av konkreta tvister.

Det nu framlagda förslaget om en konsumentköplag utgör en viktig etapp på vägen mot en mera fullständig civilrättslig reglering av konsumentskyddet. Ett omfattande arbete pågår f. n. för ytterligare insatser på detta område inom konsumentpolitiken. Av betydelse för den framtida utvecklingen på rättsområdet är i första hand det arbete som bedrivs inom generalklausulutredningen (direktiv 1971 Ju: 50), kreditköpkommittén (direktiv 1972 Ju: 53), konsumenttjänstutredningen (direktiv 1973 Ju: 53), produktansvarskommittén (direktiv, se Post- och Inrikes tidn. den 8 januari 1973) samt hemförsäljningskommittén (direktiv, se Post- och Inrikes tidn. den 7 april 1973).

Propositionens förslag har fått ett mycket positivt mottagande i de motioner som väckts i anledning av propositionen, och de yrkanden som framställts i motionerna avser i huvudsak detaljändringar i de framlagda lagförslagen.

Beträffande det huvudsakliga innehållet i propositionen hänvisar utskottet till den på s. 1 intagna redogörelsen. Utskottet kommer nedan att behandla lagförslagen i de delar som berörs av motionsyrkandena samt i övrigt i den mån förslagen givit anledning därtill.

Tillämpningsområdet

Den föreslagna konsumentköplagen motiveras av sociala skyddssynpunkter liknande dem som ligger till grund för exempelvis avtalsvillkorslagen och hemförsäljningslagen. Den är i likhet med dessa lagar att betrakta som ett led i samhällets strävan att stärka konsumenternas ställning såsom avtalskontrahenter. I propositionen föreslås därför att konsumentköplagen ges i huvudsak samma tillämpningsområde som

nyssnämnda lagar, dvs. att den begränsas till avtal mellan näringsidkare och konsument.

Huvudregeln om konsumentköplagens tillämpningsområde är intagen i 1 § första stycket. Enligt huvudregeln betingas lagens giltighet av följande tre förutsättningar.

1. Det skall röra sig om köp som ingås av konsumenter, dvs. enskilda medborgare i deras egenskap av privatpersoner. Dessutom har en ytterligare avgränsning av lagens tillämpningsområde skett på det viset att det till förtydligande av konsumentbegreppet i förevarande sammanhang anges att varan skall vara avsedd huvudsakligen för enskilt bruk.

2. Endast köp från näringsidkare avses. Utanför lagen faller alltså i princip förvärv från privatperson. Vidare skall försäljningen äga rum i näringsidkarens yrkesmässiga verksamhet. Lagen är alltså inte tillämplig om en näringsidkare som privatperson i ett enskilt fall ombesörjer försäljningen av en vara som tillhör annan privatperson.

3. Köpet skall avse "vara", dvs. vad som enligt juridiskt språkbruk vanligen betecknas som lösöre.

I 1 § andra stycket finns ett undantag från det i paragrafens första stycke uppställda kravet på att köpet skall ske från näringsidkare som säljare. Enligt undantagsbestämmelsen skall lagen under förutsättningar motsvarande dem som i övrigt anges i huvudregeln gälla även i fråga om köp från annan än näringsidkare, om köpet förmedlas av näringsidkare som ombud för säljaren.

Frågan om avgränsningen av konsumentköplagens tillämpningsområde till fall då säljaren är *näringsidkare* har tagits upp i motionen 1973: 2052 (yrkandet 1). Motionärerna anför att det finns möjligheter att kringgå konsumentköplagens tvingande bestämmelser genom att förvandla ett reguljärt konsumentköp till ett privatköp. Då detta kan innebära allvarligt men för konsumenten erfordras enligt motionärerna ett starkare skydd för denne än vad förslaget innebär. Motionärerna föreslår därför att 1 § första stycket kompletteras med en bestämmelse om att med näringsidkare jämföras den som helt eller delvis bedriver yrkesmässig försäljning av viss vara.

Enligt utskottets mening är reglerna om lagens tillämpningsområde formulerade på sådant sätt att någon nämnvärd risk inte föreligger för att lagen skall kunna kringgå genom att köpavtal, som eljest skulle omfattas av lagen, ges formen av att vara privatförsäljning. I vad först gäller huvudregeln i 1 § första stycket vill utskottet fästa uppmärksamheten vid att kravet på att säljaren skall vara näringsidkare givetvis är uppfyllt även om näringsidkaren anlitar en privatperson som ombud. Som exempel på köpavtal som således redan på grund av huvudregeln faller in under lagen har föredragande statsrådet pekat på s. k. home-party-försäljning. I fråga om sådana former av "privatför-

säljning” biträder utskottet statsrådets uppfattning att den som uppträder som säljare torde antingen vara att anse som ombud för näringsidkare eller också vara att själv betrakta som näringsidkare.

I vad härefter gäller undantagsbestämmelsen i 1 § andra stycket — enligt vilken också vissa former av s. k. förmedlingsaffärer omfattas av lagen — vill utskottet understryka att bestämmelsen tillkommit just med tanke på att motverka kringgående av lagen och fånga in vissa situationer som i fråga om skyddsbehovet typiskt sett nära överensstämmer med huvudfallen. Liksom beträffande konsumentköp i allmänhet krävs det enligt undantagsregeln att köpet rör vara, som är avsedd huvudsakligen för enskilt bruk och som säljs i näringsidkarens yrkesmässiga verksamhet. Kravet på att köpet skall ha förmedlats av näringsidkare som ombud för säljaren innebär inte att köpeavtalet måste ha slutits av näringsidkare. Såsom framhålls i propositionen omfattar regeln nämligen också fall då en privatperson själv formellt uppträder som part, t. ex. genom att underteckna avtalet, men en förmedlande näringsidkare aktivt medverkar vid köpet och exempelvis ställer sitt kontraktsformulär till förfogande. Genom kravet på att köpet skall ha förmedlats som ett led i näringsidkarens yrkesmässiga verksamhet utesluts emellertid fall, då en näringsidkare i egenskap av privatperson i ett enskilt fall ombesörjer försäljning av en vara som tillhör annan privatperson. Som exempel kan nämnas det fallet att en näringsidkare, vars yrkesverksamhet avser försäljning av hushållsmaskiner, för en släktings räkning säljer en bil till en privatperson. I fall av detta slag finns det ju typiskt sett inte något behov av att skydda köparen genom tvingande regler. Huruvida köpet är att hänföra till näringsidkarens yrkesmässiga verksamhet får givetvis bedömas efter omständigheterna i det särskilda fallet. Såsom framhålls i propositionen torde i vissa situationer även förmedling av köp av sådana varor som näringsidkaren inte själv normalt saluför få anses ligga inom ramen för dennes yrkesmässiga verksamhet. Så kan enligt föredragande statsrådet t. ex. vara fallet om en bensinstationsinnehavare förmedlar köp av en begagnad motorcykel.

Utskottet vill beträffande det av motionärerna föreslagna tillägget till 1 § första stycket ytterligare framhålla att termen näringsidkare har kommit till användning i ett flertal lagar som antagits under senare år. I propositionen framhålls sålunda att termen näringsidkare i överensstämmelse med vad som är fallet i marknadsföringslagen och avtalsvillkorslagen bör fattas i vidsträckt mening, dvs. såsom omfattande varje fysisk eller juridisk person som yrkesmässigt driver verksamhet av ekonomisk natur. Utskottet vill i anslutning här till betona att termen näringsidkare efter hand i nyare lagstiftning fått en ganska bestämd innebörd. I överensstämmelse med vad lagrådet anförde vid granskningen av det remitterade förslaget till skadeståndslag (se prop. 1972: 5 s. 636) brukar sålunda med näringsidkare förstås envar som

yrkesmässigt driver verksamhet av ekonomisk art oavsett om verksamheten är inriktad på vinst eller ej. Att verksamheten avser att främja ett ideellt eller välgörande syfte utgör alltså ej hinder för att den betraktas såsom näringsverksamhet. I kravet på yrkesmässighet ligger att ett visst mått av varaktighet fordras. Verksamheten behöver dock inte vara stadigvarande. Även den som bedriver verksamhet av ekonomisk art under en begränsad tid kan därför anses utöva näringsverksamhet. Kravet på yrkesmässighet innebär inte heller, att den ekonomiska verksamheten skall utgöra vederbörandes huvudsysselsättning. Verksamhet som utövas såsom deltidssysselsättning eller som extraarbete på fritid anses alltså också enligt den gängse tolkningen av begreppet vara näringsverksamhet.

Mot bakgrund av den sålunda angivna innebörden av termen näringsidkare innefattar enligt utskottets mening det av motionärerna föreslagna tillägget till 1 § första stycket inte någon utvidgning av konsumentköplagens tillämpningsområde.

Utskottet avstyrker på anförda skäl bifall till motionen 1973: 2052, såvitt nu är i fråga.

Förhållandet mellan konsumentköplagen och den allmänna köplagen

Förslaget till konsumentköplag måste ses mot bakgrund av de köprättsliga regler som f. n. gäller. För konsumentköp gäller liksom för andra köp av lös egendom de bestämmelser om parternas inbördes rättigheter och skyldigheter som är meddelade i köplagen (1905: 38 s. 1). Denna lag är präglad av sin tids syn på det ekonomiska livet. Den utgår sålunda från bilden av avtalskontrahenterna som två socialt och ekonomiskt likvärdiga parter. I konsekvens härmed gäller på köprättens område grundsatsen om avtalsfrihet. Köplagens bestämmelser är följaktligen undantagslöst dispositiva — de kan alltså frångås genom avtalsklausuler.

Vid vissa kategorier av konsumentköp, framför allt vid köp av varaktiga konsumtionsvaror, används numera i stor omfattning standardiserade köpevillkor, som tas in i kontrakt, ordersedlar, garantibevis etc. Denna s. k. formulärrätt har till stor del ersatt köplagens regler. Villkoren har oftast bestämts ensidigt av säljaren eller annan för hans räkning och innebär för det mesta att säljarens rättsliga ställning förstärks i jämförelse med vad som gäller enligt köplagen. Konsumenten har mycket små möjligheter att påverka innehållet i formulärrätten.

Det nu framlagda förslaget till konsumentköplag tar framför allt sikte på områden där formulärrätten har vunnit stor utbredning och syftar till att åstadkomma ett minimiskydd mot att vissa grundläggande befogenheter fränkänns köparen genom standardavtal. Eftersom konsumentköplagen sålunda främst garanterar köparen ett grundskydd i

händelse av kontraktsbrott på säljarens sida innehåller lagen inte någon fullständig reglering av alla frågor rörande konsumentköp.

Konsumentköplagens karaktär av minimiskydd för köparen har kommit till uttryck på två sätt i lagtexten. I 2 § *första stycket* slås till en början fast att köparen vid konsumentköp alltid skall ha de befogenheter som tillerkänns honom i lagen. I anslutning härtill föreskrivs att förbehåll som inskränker sådan befogenhet är ogiltigt. De föreslagna reglerna innebär således att köparen alltid kan stödja sig på konsumentköplagens bestämmelser, oavsett vad som kan ha avtalats mellan parterna eller vad som gäller enligt andra tillämpliga rättsregler.

Lagens karaktär av grundskydd för köparen kommer också till uttryck på ett annat sätt i lagen. Genom en särskild bestämmelse i 2 § *andra stycket* klargörs att lagen inte hindrar tillämpning av sådana avtalsvillkor och dispositiva rättsregler som ger köparen bättre befogenheter än den tvingande lagstiftningen. Bestämmelsen i paragrafens andra stycke innefattar en anvisning om att köparen har rätt att välja mellan att åberopa den tvingande lagen och dispositiva regler, t. ex. bestämmelserna i köplagen. Motivet härför är att det ibland kan vara mer förmånligt för köparen att åberopa den allmänna köplagens normalregler än konsumentköplagens minimiregler.

Förhållandet mellan konsumentköplagen och den allmänna köplagen tas upp till behandling i motionen 1973: 2053 (yrkandet 1). Motionärerna hemställer att riksdagen i samband med antagandet av förslaget till konsumentköplag uttalar att de minimiregler för konsumentens rätt vid köp från näringsidkare, vilka finns i denna lag, inte utgör hinder för tillämpning av den allmänna köplagens regler fullt ut också vid konsumentköp. Eftersom konsumentköplagens regler är mindre långtgående är bestämmelserna i den allmänna köplagen anser motionärerna att det finns risk för att säljaren nöjer sig med att stanna på den nivå som konsumentköplagen föreskriver. Detta skulle enligt motionärerna innebära att den allmänna köplagens regler inte skulle komma att tillämpas fullt ut i fråga om konsumentköp. Denna risk har också påtalats i KO:s remissyttrande över köplagsutredningens betänkande, anför motionärerna.

Såsom framgår av det i propositionen intagna referatet av KO:s remissyttrande (prop. s. 64—66) har KO avstyrkt att de dispositiva reglerna i den allmänna köplagen kompletteras med tvingande regler, som håller en från konsumentsynpunkt lägre standard än köplagen. Enligt KO:s mening kan detta nämligen antas leda till att tillämpningen av avtalsvillkorslagen försvåras. Ifrågakvarande spörsmål behandlar utskottet i ett särskilt avsnitt nedan (s. 22). Beträffande samspelet mellan konsumentköplagen och den allmänna köplagen i övrigt har KO endast framhållit att det i många fall kommer att bli svårt att avgöra vilken-dera lagen som är tillämplig i frågor som regleras i båda lagarna (prop. s. 123).

Redan av den ovan lämnade redogörelsen för innehållet i 2 § förslaget till konsumentköplag torde framgå, att motionärernas synpunkter angående den allmänna köplagens relation till konsumentköplagen är tillgodosedda i propositionen. Såsom föredragande statsrådet framhållit är det emellertid angeläget att något missförstånd inte uppstår beträffande de rättigheter konsumenten har i olika situationer. Utskottet vill därför i anslutning till framställningen i propositionen något närmare utveckla hur förhållandet mellan de båda lagarna gestaltat sig.

Den i motionen berörda frågan gäller problemet hur de tvingande reglerna i konsumentköplagen förhåller sig till dispositiva rättsregler på köprättens område. Såsom framhålls i propositionen uppstår liknande samordningsproblem så snart man inför en tvingande civilrättslig reglering vilken skall gälla vid sidan av dispositiva rättsregler. Som exempel nämns i propositionen förhållandet mellan tvingande och dispositiva regler i lagen (1927: 77) om försäkringsavtal. Den föreslagna konsumentköplagen skiljer sig dock framför allt i ett hänseende från tidigare motsvarigheter, nämligen genom att de tvingande reglerna inte avses ingå i samma lag som innehåller de dispositiva normalreglerna. Detta förhållande ger enligt föredragande statsrådet anledning att i fråga om konsumentköplagen särskilt överväga behovet att klargöra lagens förhållande till dispositiva rättsregler.

Eftersom det tvingande skyddet i konsumentköplagen skall representera en minimistandard i fråga om köparens rättigheter, så kan man knappast undvika att konsumentköplagens regler i vissa fall blir mindre förmånliga än de dispositiva regler som den allmänna köplagen innehåller. Föredragande statsrådet pekar emellertid på att ett stort antal köp sker utan att parterna träffar något särskilt avtal som innebär avvikelse från den allmänna köplagen. Hit hör exempelvis det stora flertalet köp av dagligvaror. Såsom framgår av 2 § andra stycket förslaget till konsumentköplag kommer ett genomförande av förslaget inte att medföra att konsumenten vid sådana köp i fortsättningen får sämre rättigheter än han har f. n. Köparen skall nämligen enligt denna bestämmelse alltid kunna åberopa reglerna i den allmänna köplagen om dessa är förmånligare för honom än konsumentköplagens bestämmelser och något avtal om avvikelse från den allmänna köplagen inte föreligger. Det torde enligt utskottets mening inte nog kraftigt kunna understrykas, att köparen i sådana fall enligt förslaget inte kommer i sämre ställning än köpare på vars köp den tvingande lagen över huvud inte är tillämplig.

Beträffande den närmare innebörden av regeln i 2 § andra stycket framhålls i propositionen att frågan om en bestämmelse i den allmänna köplagen skall vinna tillämpning i stället för den tvingande lagen självfallet måste avgöras på grundval av en jämförelse mellan den dispositiva regeln och den tvingande bestämmelsen. Visar jäm-

förelsen att den förra regeln tillerkänner köparen längre gående befogenheter än den senare, lägger konsumentköplagen inte något hinder i vägen för att tillämpa den dispositiva regeln. Exempel på hur jämförelsen bör gå till lämnas i köplagsutredningens betänkande (SOU 1972: 28 s. 91).

I anslutning till det anförda vill utskottet för sin del understryka det angelägna i att beträffande förevarande paragraf liksom i fråga om övriga regler i konsumentköplagen behövlig information lämnas till näringsidkare, konsumenter och berörda offentliga organ. Under förutsättning att så kommer att ske anser utskottet i likhet med föredragande statsrådet att bestämmelserna i 2 § förslaget till konsumentköplag inte, såsom KO ifrågasatt, behöver leda till tolkningssvårigheter.

Under hänvisning till det anförda finner utskottet ej erforderligt med någon riksdagens åtgärd i anledning av motionen i denna del. I enlighet härmed avstyrker utskottet därför bifall till motionen 1973: 2053 såvitt nu är i fråga.

Köparens reklamationsplikt vid kontraktsbrott av säljaren

Enligt det genom propositionen framlagda förslaget kan köparen i garantifallen välja mellan att reklamera hos säljaren eller garantigivaren. Ett väsentligt motiv för förslaget att ge köparen valfrihet i fråga om vem reklamationen skall riktas till är att köparen i fall av berörda slag annars lätt riskerar att till följd av särskild klausul om reklamation i köpekontrakt c. d. gå miste om sina rättigheter enligt lagen, därför att han reklamerat hos fel adressat. Principen om köparens valfrihet i fråga om reklamation hos säljaren eller garantigivaren kommer till uttryck i 11 och 13 §§ förslaget till konsumentköplag. Vill köparen rikta anspråk mot säljaren, har han att iaktta vad som föreskrivs i förstnämnda paragraf.

Som huvudregel gäller enligt 11 § första stycket första punkten att köparen, om han vill göra gällande befogenhet på grund av fel i varan, skall underrätta säljaren om felet inom skälig tid efter det att han märkt eller bort märka detta, dock ej senare än ett år från det han mottog varan. Till huvudregeln om köparens skyldighet att reklamera hos säljaren har i 11 § första stycket andra punkten fogats en bestämmelse om rätt för köparen att i stället lämna underrättelsen om felet till den som för säljarens räkning har åtagit sig att avhjälpa fel i varan, t. ex. tillverkare som lämnat garanti beträffande varan för viss tid.

Påföljden av att köparen försummar sin reklamationskyldighet är enligt 11 § andra stycket att han förlorar rätten att göra gällande befogenhet på grund av felet. Kravet på att köparen "försummat" sin reklamationsplikt innebär att oaktsamhet skall ligga honom till last i detta hänseende.

I motionen 1973: 2052 (yrkandet 2) hemställs att riksdagen beslutar om ett tillägg till 11 § första stycket av innebörd, att det skall åligga köparen vid reklamationsanmälan att samtidigt ange vartill anmälan syftar. Till stöd för motionsyrkandet framhåller motionärerna, att det kan innebära vissa nackdelar för säljaren att det inte åligger konsumenten att han, då han anmäler fel hos en vara, åläggs att samtidigt anmäla vartill hans reklamation syftar: avdrag på köpeskillingen, hävning av köpet eller byte av vara.

Utskottet vill till en början framhålla att förevarande bestämmelse i första hand riktar sig mot sådana klausuler i köpekontrakt och garantibevis m. m. som stipulerar viss kortare reklamationsfrist för att köparen skall få utöva befoget på grund av fel. Av 11 § första stycket första punkten jämförd med paragrafens andra stycke framgår emellertid att regeln har en vidare innebörd. Den tar sålunda även sikte på sådana formföreskrifter som i övrigt kan ha förknippats med viss reklamationsklausul i standardformulär, t. ex. att reklamation skall ske skriftligen, att garantisedel skall företes vid reklamation osv. Lagen lägger visserligen inte hinder i vägen för att säljaren rekommenderar visst förfaringssätt från köparens sida vid reklamation. Såsom framhålls i propositionen kan det ofta ligga i köparens intresse att följa en sådan rekommendation. Sålunda kan köparen exempelvis genom att förete garantisedel undvika invändningar från säljarens sida som går ut på att varan över huvud taget inte härrör från denne. En klausul som till en rekommendation av nämnda slag knyter den rättsföljden att köparen vid underlåtenhet att iaktta vad säljaren rekommenderar går miste om sina rättigheter blir emellertid ogiltig enligt konsumentköplagen.

Utskottet vill vidare erinra om att det i 52 § köplagen skiljs mellan köparens skyldighet att underrätta säljaren om huruvida han vill "tala å fel eller brist i godset", s. k. neutral reklamation, och köparens plikt att meddela säljaren huruvida han vill häva köpet eller kräva gillt gods. Såsom framgår av den föregående redogörelsen är enligt 11 § förslaget till konsumentköplag köparens reklamationsplikt vid fel i varan inskränkt till ett krav på neutral reklamation. Förevarande paragraf innefattar i förhållande till allmänna köplagens dispositiva reklamationsbestämmelse väsentligen den fördelen för köparen att någon särskild hävningsförklaring inte erfordras inom reklamationsfristen, om köparen vill häva köpet.

Beträffande den närmare innebörden av att köparen skall underrätta säljaren om felet framhåller föredragande statsrådet att det bör framgå av underrättelsen dels att köparen inte godtar den levererade varan, dels i vilket avseende han anser att den är felaktig. Det bör således inte räcka med att köparen i största allmänhet säger sig vara

missnöjd med varan. Å andra sidan behöver köparen inte precisera vilka anspråk han ämnar rikta mot säljaren på grund av felet.

Utskottet delar statsrådets uppfattning om vad en reklamation bör innehålla. Såsom framhålls i propositionen är det nämligen ett viktigt skäl för att det i den allmänna köplagen uppställda kravet på särskild hävningsförklaring inte bör gälla vid konsumentköp att ett sådant krav skulle kunna medföra risk för rättsförlust i fall då köparen inte känner till lagens innehåll. Särskilt torde sådan risk föreligga i fall då säljaren lämnats tillfälle att avhjälpa felet och en längre tid gått utan att detta avhjälpes. I motsats till vad motionärerna anfört torde det vidare enligt utskottets uppfattning inte heller för säljarsidan vara förenat med några större nackdelar, om reklamationsplikten vid konsumentköp begränsas till en skyldighet för köparen att för säljaren ge till känna att han anser varan behäftad med fel och att han inte vill låta sig nöja härmed. Det skäl som ligger bakom köplagens krav på särskild hävningsförklaring, nämligen behovet av skydd för säljaren mot att köparen spekulerar på hans bekostnad genom att även efter längre tid låta köpet gå tillbaka, har väsentligen aktualitet vid handelsköp eller köp av värdepapper och saknar följaktligen bärkraft för konsumentköpens del. På grund av det anförda kan utskottet inte tillstyrka motionärernas förslag till en ytterligare precisering av reklamationskravet i lagtexten.

Beträffande reklamationsbestämmelsens utformning vill utskottet emellertid tillägga följande. Inom utskottet har väckts fråga om inte konsumentköplagen, såsom några remissinstanser föreslagit, bör innehålla regler om rätt för säljaren att efter neutral reklamation avkräva köparen besked om denne avser att häva köpet eller inte. Emellertid är också en sådan ordning ägnad att i onödan leda till rättsförluster för köparen, förutsatt att någon form av rättsverkan skall inträda om köparen försummar att lämna klart besked. Å andra sidan finns det ingen anledning att genom föreskrift i lagen ge säljaren en interpellationsrätt av ifrågasatt slag, om man inte är beredd att knyta några rättsverkningar till att köparen försummar att lämna ett svar på hans förfrågan. Utskottet finner därför i likhet med föredragande statsrådet att någon bestämmelse om interpellationsrätt för säljaren inte bör införas i konsumentköplagen. Utskottet vill understryka att det även utan någon lagreglerad interpellationsrätt givetvis står säljaren fritt att begära besked från köparen, om denne dröjer med att meddela sin eventuella avsikt att häva köpet. Man torde för övrigt kunna räkna med att köparen i en sådan situation kommer att besvara säljarens förfrågan, eftersom det som regel ligger i köparens eget intresse att snabbt erhålla rättelse.

På grund av vad sålunda anförts avstyrker utskottet bifall till motionen 1973: 2052 i denna del.

Förbudet mot användning av växlar

För många konsumenter är köp på avbetalning eller med liknande kredit den enda möjlighet som står till buds för att inom överskådlig tid förvärva en dyrbar kapitalvara. Karakteristiskt för utvecklingen på konsumtionskreditmarknaden under senare år är att det har blivit allt vanligare att det inte är säljaren själv utan ett i förhållande till denne fristående företag som i sista hand lämnar krediten till köparen.

Med hänsyn till konsumtionskreditens stora betydelse upptas i förslaget till konsumentköplag vissa regler om köparens ställning vid kreditköp (15—17 §§). Reglerna syftar till att skydda köparen mot att behöva betala till kreditgivare, som i sista hand har finansierat köpet, i sådana fall då säljaren inte har fullgjort sin prestation enligt köpavtalet och köparen därför skulle ha varit fri från betalningsskyldighet mot säljaren om fordringen tillkommit denne.

I 17 § första stycket första punkten förslaget till konsumentköplag meddelas ett straffsanktionerat förbud för säljaren att av köparen ta emot växel beträffande det som inte erlagts av köpeskillingen. Enligt förslaget gäller förbudet mot växlar endast fall då köparen är växelgäldenär (acceptant, trassent eller endossent). Från förbudet föreslås att undantag görs med avseende på egen växel (postväxel) som utställts av bankinstitut och upptar köparen som betalningsmottagare samt av honom överläts till säljaren för att likvidera mellanhavandet med denna. I 17 § tredje stycket upptas en straffbestämmelse av innehåll att den som uppsåtligt bryter mot förbudet dömes till böter.

I propositionen föreslås inte någon ändring i de bestämmelser i växelagen (1932: 130) som ger skydd åt godtroende förvärfvare av växel. Skulle säljaren i strid mot det nu föreslagna förbudet förmå köparen att acceptera en växel, blir denna således inte ogiltig. Överläts den till tredje man som är i god tro beträffande köparens invändningar åtnjuter innehavaren skydd i vanlig ordning enligt växellagen mot invändningarna.

I motionen 1973: 2020 föreslås ett undantag från det föreslagna förbudet mot användning av växlar. Motionären erinrar inledningsvis om att också köp på auktion kan falla in under konsumentköplagen. En förutsättning härför är att auktionen ombesörjs av näringsidkare. Personer som åtar sig uppdrag som auktionsförrättare har visserligen i allmänhet inte denna verksamhet som huvudsysselsättning, påpekar motionären. Såsom den juridiska innebörden av termen näringsidkare blivit fastställd torde emellertid de flesta auktionsförrättare vara att anse som näringsidkare och förbudet mot växlar skulle följaktligen komma att gälla för de flesta auktionsköp.

Vid auktioner brukar det enligt motionären i allmänhet gå till så, att auktionsförrättaren åtar sig att i förhållande till sin huvudman

stå risken för att inroparna infriar sina förpliktelser på grund av köpet. Många auktionsköp är nämligen kreditköp, framhåller motionären. Vid auktionen överlämnas godset till inroparen och denne erhåller anstånd med inbetalningen under en viss tid, exempelvis ett halvt år eller kortare tid. Auktionsförrättaren som ombud för säljaren skall redovisa auktionslikviden inom en viss tid, oavsett om auktionsförrättaren erhållit likviderna från köparen eller ej.

I de allra flesta fall får köparen, om han ej kan erlägga likvid på förfallodagen, lämna en växel på auktionslikviden, vilken växel auktionsförrättaren sedan diskonterar i bank för att använda beloppet till att inbetala likviden till säljaren, sin uppdragsgivare. För eventuella förluster svarar som regel auktionsförrättaren, såvitt inte annat överenskommits mellan säljaren och auktionsförrättaren.

Med hänsyn till de speciella förhållandena vid köp på auktion anser motionären att det i 17 § uppställda förbudet mot växlar inte bör omfatta sådana köp. Någon risk för att köparen därigenom skulle kunna åsamkas förluster på det sätt som kan befaras vid andra avbetalnings- och delbetalningsköp torde enligt motionärens uppfattning inte föreligga i dessa fall. Därtill kommer att den oklarhet som vidligger termen näringsidkare blir särskilt märkbar när det gäller auktionsutropare. Eftersom överträdelse av förbudet kan medföra bötesstraff inger den oklara avgränsningen härvidlag starka betänkligheter, framhåller motionären. I motionen hemställs därför att riksdagen för sin del antar konsumentköplagen med den ändringen att 17 § första stycket första punkten inte skall äga tillämpning på köp på auktion.

Utskottet vill till en början erinra om att bakgrunden till det föreslagna förbudet är det starka skydd som växel innehavare i god tro åtnjuter mot växelgäldenärs invändningar. Härom stadgas i 17 § växelagen att den, mot vilken talan på grund av växel görs gällande, ej äger mot växel innehavaren framställa invändningar, som grundas på den förres särskilda förhållande till utställaren eller till föregående innehavare, med mindre innehavaren vid växeln förvärvande uppsåtligen handlar till gäldenärens förfång. Genom detta stadgande vinner växelförvärvaren ett särskilt starkt skydd mot växelgäldenärens invändningar, såvitt dessa avser det bakomliggande rättsförhållandet, t. ex. invändning av acceptanten om att han accepterat växeln för att likvidera ett köp, som han emellertid sedan nödgats häva på grund av fel i leveransen. Detsamma gäller betalnings- och kvittningsinvändningar samt andra invändningar om gäldenärsförhållandets upphävande eller ändring.

Tidigare förekom det i stor utsträckning att säljare vid kreditköp av konsumentkapitalvaror betingade sig åtagande av växelförbindelser beträffande den del av köpeskillingen som inte erlades kontant. Särskilt var detta vanligt inom vissa branscher, t. ex. bilbranschen och

möbelbranschen. Till följd av bl. a. KO:s insatser på området har dock under senare år i många av de standardformulär till avbetalningskontrakt, som används inom olika branscher, intagits en uttrycklig försäkran av säljaren och köparen om att växel beträffande avbetalningsskulder inte utfärdats. Även om användandet av växlar vid ifrågavarande slag av kreditköp sålunda minskat förekommer detta dock alltså i inte ringa utsträckning. Enligt utskottets mening kan det befaras att många konsument saknar kännedom om att de genom att acceptera en växel avhänder sig möjligheten att göra gällande invändningar på grund av köpet mot ny godtroende innehavare av växel. Såsom framhållits i utskottets betänkande LU 1973: 28 är också de nuvarande växelblanketterna utformade på ett för lekmän mindre begripligt sätt. Det föreligger således ett uppenbart behov av att konsumenten vid kreditköp bereds ett ökat skydd. Utskottet finner därför förslaget att i konsumentköplagen införa ett straffsanktionerat förbud mot växlar vid konsumentköp väl motiverat.

I förevarande motion föreslås att köp på auktion skall undantas från det föreslagna förbudet mot växlar. Den argumentering som anförs till stöd för motionsyrkandet tar väsentligen sikte på auktionsförrättarnas intressen. Med anledning härav vill utskottet för sin del framhålla att behovet av särskilda köprättsliga regler till konsumenters skydd framträder även i fråga om köp på auktion. Såsom framhålls i propositionen torde särskilt bestämmelserna i 9 §, som reglerar köparens ställning när varan sålts i befintligt skick, få betydelse med avseende på auktionsgods. På denna punkt är nämligen konsumentköplagens bestämmelser i vissa situationer förmånligare för konsumenten än köplagens dispositiva regler om köp på auktion (jfr 48 § köplagen). Utskottet delar därför den uppfattning, som kommit till uttryck i propositionen, nämligen att konsumentköplagen bör vara tillämplig på köp på auktion under samma förutsättningar som eljest gäller för lagens tillämplighet. De skäl som kan anföras för ett förbud mot växelförbindelser på konsumtionskreditens område gör sig enligt utskottets uppfattning med samma styrka gällande beträffande köp på auktion som i fråga om konsumentköp i allmänhet. Från konsumentskyddssynpunkt finns det enligt utskottets mening således ingen anledning att inskränka det föreslagna förbudets tillämpningsområde på sätt föreslås i motionen.

Beträffande förutsättningarna för konsumentköplagens tillämplighet på köp på auktion vill utskottet tillägga följande. Utskottet kan för sin del inte ansluta sig till motionärens uppfattning att förbudet mot växlar skulle ge anledning till särskilda problem såvitt avser auktionsförrättare (jfr ovan s. 13 f.). Vad beträffar föremålet för köpet kan visserligen den situationen tänkas uppstå att en inopare på en och samma auktion köper såväl auktionsgods avsett huvudsakligen för enskilt bruk

som gods avsett att användas i hans yrkesutövning. Konsumentköplagen skulle således vara tillämplig på endast en del av hans förvärv. Denna problematik är emellertid inte speciell för auktionsköp och kan enligt utskottets uppfattning därför inte motivera någon särbehandling av sådant köp.

I vad härefter gäller själva straffsanktionen vill utskottet peka på att det i lagtexten uttryckligen angetts att bara uppsåtlig överträdelse straffas. Vidare riktar sig straffbestämmelsen endast mot säljaren. Såsom framhålls i propositionen följer av allmänna straffrättsliga principer att varken köparen själv eller kreditgivare, hos vilken säljaren diskonterar en växel som han tagit emot i strid mot förbudet, kan straffas för medverkan till säljarens brott. Det torde enligt utskottets mening vidare få förutsättas att den krets av personer, vilka brukar åtaga sig uppdrag som auktionsförrättare, kommer att taga del av den information om konsumentköplagens innehåll som kommer att spridas av bl. a. konsumentverket både i anslutning till lagens ikraftträdande och därefter. Inte heller ur rättssäkerhetssynpunkt finns det därför enligt utskottets mening anledning att i fråga om förbudet mot växlar göra undantag för köp å auktion.

På grund av vad sålunda anförts avstyrker utskottet bifall till motionen 1973: 2020.

Konsumentköplagens förhållande till avtalsvillkorslagen

Som tidigare nämnts har konsumentens ställning på senare tid stärkts genom olika lagstiftningsåtgärder på det näringsrättsliga området. En av de lagar som därvid tillskapades är avtalsvillkorslagen (1971: 112), vilken främst tar sikte på formulärrätten. Lagen bygger på en generalklausul. Denna ger möjlighet att vid vite förbjuda näringsidkare att — vid erbjudande av vara eller tjänst till konsument för enskilt bruk — använda villkor som med hänsyn till vederlaget och övriga omständigheter måste anses otillbörligt mot konsumenten. En grundläggande tanke bakom lagen är att KO skall övervaka marknaden och ta upp förhandlingar med företrädare för näringsidkarna i syfte att få till stånd ändring i sådana villkor som anses vara otillbörliga. Han skall härvid i första hand söka uppnå rättelse på frivillig väg. Lagen ger honom emellertid möjlighet att om förhandlingarna blir resultatlösa föra talan inför marknadsdomstolen om förbud enligt generalklausulen. Domstolens uppgift är i sådant fall att göra en bedömning av om ett villkor typiskt sett är otillbörligt gentemot konsumenterna sedda som ett kollektiv. Domstolen skall alltså inte gå in på en granskning av individuella avtal och ett förbud från domstolens sida mot visst villkor gäller endast i fråga om villkorets framtida användning.

I samband med remissbehandlingen av köplagsutredningens betänkande anförde KO att, eftersom utredningens lagförslag syftade till

att ge konsumenterna ett minimiskydd mot friskrivningsklausuler i kontrakt o. d., det kunde bli svårt att ingripa mot avtalsvillkor som visserligen formellt uppfyller minimikraven i konsumentköplagen men vid en bedömning enligt avtalsvillkorlagens generalklausul ändå är att betrakta som otillbörliga i ett köpeavtal av viss typ. KO avstyrkte med hänsyn härtill att den allmänna köplagen kompletteras med tvingande bestämmelser som från konsumentsynpunkt är mindre förmånliga än köplagens dispositiva regler. KO förordade vidare att i konsumentköplagen tas in en uttrycklig regel om att lagens minimistandard inte skall vara avgörande för om en avtalsklausul skall bedömas som otillbörlig enligt avtalsvillkorlagen.

Även i marknadsdomstolens remissyttrande uttalades vissa farhågor beträffande konsumentköplagens effekt på arbetet att öka skyddet för konsumenterna med stöd av avtalsvillkorlagen.

Med anledning av de sålunda anförda synpunkterna förordas i propositionen vissa följdändringar i avtalsvillkorlagen och marknadsdomstolslagen. Som motivering för dessa lagförslag anför föredragande statsrådet att de tvingande civilrättsliga reglerna självfallet inte får lägga hinder i vägen när det gäller att med stöd av avtalsvillkorlagen genomdriva kontraktstvillkor som ger konsumenterna en starkare ställning än dessa regler innebär. De möjligheter avtalsvillkorlagen ger är enligt statsrådets uppfattning av den största betydelse när det gäller att skydda konsumentkollektivet. Av de tvingande reglernas utformning kan emellertid inte dras annan slutsats än att konsumenten vid alla typer av avtal som regleringen omfattar skall ha åtminstone de befogenheter lagreglerna tillförsäkrar honom, framhåller statsrådet. Detta hindrar självfallet inte att ett avtalsvillkor, som uppfyller de minimikrav den tvingande civilrättsliga lagstiftningen uppställer, ändå kan vara att betrakta som otillbörligt i avtalsvillkorlagens mening med hänsyn till exempelvis den särskilda branschens förhållanden, den sålda varans art eller den begagnade försäljningsmetoden. För att förhindra varje möjlighet till missförstånd på denna punkt förordar statsrådet följande ändring i avtalsvillkorlagen. Språkligt sett är den i 1 § i lagen använda termen "otillbörligt" ett förhållandevis starkt uttryck, påpekar statsrådet. Det kan diskuteras om inte lagtexten — liksom motsvarande paragraf i marknadsföringslagen — har fått en utformning som ger intryck av att tillämpningen skall vara mera restriktiv än vad som har varit avsikten. Den hittillsvarande tillämpningen av lagen har emellertid inte gett belägg för att den språkliga utformningen har lagt hinder i vägen för en tillämpning som står i god överensstämmelse med lagens i förarbetena angivna syfte. För att förebygga att tillkomsten av en konsumentköplag leder till att näringsidkarsidan reser starkare motstånd än hittills mot förändringar av avtalsvillkor som i och för sig är förenliga med konsumentköplagens

minimiregler förordar statsrådet att lagtexten justeras, så att den bättre överensstämmer med lagens syfte och ger ett mer rättvisande uttryck åt den innebörd som lagen skall ha enligt förarbetena och som också synes ha varit vägledande för hittillsvarande praxis. Statsrådet föreslår att lagens 1 § utformas så, att marknadsdomstolen kan förbjuda användning av villkor som med hänsyn till vederlaget och övriga omständigheter är att anse som *oskäligt* mot konsumenten. Den föreslagna lagändringen är inte avsedd att medföra någon egentlig ändring i nuvarande praxis och de allmänna bedömningsprinciper som har angetts i lagens förarbeten, betonar statsrådet. Däremot räknar statsrådet med att den föreslagna formuleringen skall göra det klart att förbud, när det inom någon bransch eller vid någon typ av avtal är påkallat, skall kunna riktas även mot avtalsvillkor som i och för sig uppfyller konsumentköplagens minimikrav. Med denna ändring i avtalsvillkorslagen finner statsrådet inget hinder mot att i konsumentköplagen ta med tvingande bestämmelser som avviker från köplagens dispositiva regler.

Frågor om vilken effekt konsumentköplagen kan få på tillämpningen av avtalsvillkorslagen tas upp i motionen 1973: 2053 (yrkandet 2). Motionärerna framhåller att det finns risk för att ett avtalsvillkor inte kommer att bedömas som oskäligt enligt avtalsvillkorslagen om det uppfyller konsumentköplagens minimivillkor. Motionärerna hänvisar därvid till de synpunkter på denna fråga som KO och marknadsdomstolen framfört under remissbehandlingen. Det hemställs att riksdagen i samband med antagandet av förslaget till konsumentköplag uttalar att avtalsvillkor skall kunna bedömas som oskäligt även om det uppfyller minimikraven i konsumentköplagen.

Utskottet tillstyrker för sin del de föreslagna ändringarna i avtalsvillkorslagen och marknadsdomstolslagen. Med hänsyn till dessa ändringar finner utskottet hinder inte möta mot att i konsumentköplagen ta med tvingande bestämmelser som avviker från köplagens dispositiva regler. De ovan återgivna uttalandena i propositionen angående relationerna mellan avtalsvillkorslagen och konsumentköplagen — till vilka utskottet uttalar sin anslutning — är enligt utskottets mening helt entydiga. Något behov av ett ytterligare uttalande i frågan från riksdagens sida anser utskottet därför inte föreligga. Utskottet vill tillägga att enligt dess uppfattning kommer den nu föreslagna lagstiftningen att fungera som ett betydelsefullt komplement till den reglering av avtalsvillkoren som kan komma till stånd med stöd av den näringsrättsliga lagstiftningen. En viktig uppgift för den näringsrättsliga regleringen i framtiden blir att ingripa på de punkter där den tvingande civilrättsliga lagstiftningen inte upptar några regler. Såsom framhålls i propositionen kan avtalsvillkorslagen inte minst visa sig vara ett gott hjälpmedel när det gäller att förhindra att den tvingande

regleringen kringgås eller dess syfte motverkas genom att näringsidkare betingar sig oskäligen förmåner med stöd av avtalsklausuler som inte direkt strider mot konsumentköplagens bestämmelser.

Under hänvisning till det anförda finner utskottet ej erforderligt med någon riksdagens åtgärd i anledning av motionen i denna del. I enlighet härmed avstyrker utskottet därför bifall till motionen 1973: 2053 såvitt nu är i fråga.

Översynen av den allmänna köplagen

I motionen 1973: 2052 (yrkandet 3) hemställs att riksdagen beslutar att hos Kungl. Maj:t uttala vikten av att köplagsutredningens arbete påskyndas. I motionen hänvisas till att arbetet med konsumentköplagen brutits ut ur den totala översyn av köplagen som köplagsutredningen f. n. verkställer.

Utskottet får med anledning härav framhålla följande. När de sakkunniga tillkallades år 1962 var uppgiften i första hand att följa arbetet i en kommitté som tillsatts i Finland för att utarbeta förslag till köplag i detta land. År 1967 utvidgades uppdraget åt de sakkunniga till att avse även en begränsad översyn av den svenska köplagen. I samband härmed uppdrogs åt de sakkunniga att också överväga behovet av särskilda köprättsliga regler till skydd för konsumenterna. Arbetet har även under det senare skedet i utredningens verksamhet bedrivits i nordiskt samarbete, och de utkast till ändringar i köplagen som utredningen utarbetat har diskuterats vid nordiska överläggningar. I direktiven för de sakkunniga har framhållits angelägenheten av att den nordiska rättslikheten på köprättens område består. I sitt delbetänkande med förslag till lag om konsumentköp har utredningen förordat att behövliga regler till konsumenternas skydd tas in i en fristående lag. En sådan lösning har utredningen ansett vara att föredra från lagteknisk synpunkt och med tanke på det nordiska lagsamarbetet. En lösning med en från köplagen fristående lag föregriper enligt vad utredningen anför inte i störande grad den översyn av köplagen som utredningen har att företa. Arbetet på denna översyn har uppgetts ha hunnit så långt, att utredningen anser sig kunna överblicka att det framlagda förslaget står i samklang med de ändringar i köplagen som senare skall föreslås.

Under hänvisning till vad sålunda anförts avstyrker utskottet bifall till motionen 1973: 2052 såvitt nu är i fråga.

Information, ikraftträdande m. m.

För att konsumentköplagen skall kunna ge konsumenterna ett gott skydd är det viktigt att den blir allmänt känd. Såsom framhålls i propositionen bör det därför ses som en väsentlig samhällelig uppgift att tillhandahålla information om lagens innehåll. Från det allmännas

sida ankommer det i första hand på konsumentverket samt de lokala och regionala konsumentorganen att svara för den erforderliga informationsverksamheten. Förberedande arbete för lösandet av denna uppgift pågår f. n.

Även inom näringslivet föreligger det givetvis ett behov av information om den nya lagstiftningen. Det kan antas att bl. a. de olika branschorganisationerna inom näringslivet kommer att svara för en betydande upplysningsverksamhet bland företagen. En viktig effekt av den nya lagstiftningen är vidare att nuvarande formulärrättsliga villkor vid konsumentköp måste ses över och bringas i samklang med lagens ändamål.

I propositionen föreslås att lagstiftningen bör träda i kraft den 1 januari 1974. Utskottet är medvetet om att detta förslag innebär att tiden från lagens antagande till tidpunkten för dess ikraftträdande skulle bli mycket kort. Om förslaget antas, kan det inte uteslutas att tillräckliga åtgärder för spridande av information och för översyn av nuvarande standardvillkor ej hinner vidtagas före ikraftträdandet. En olägenhet härmed är att konsumenterna inte kommer att ha tillräcklig kännedom om de rättigheter som lagen tillerkänner dem. Det kan vidare antas att under en övergångstid efter ikraftträdandet kommer formulär till kontrakt m. m. att användas som inte anpassats till lagens innehåll och som därför kan förmedla en vilseledande bild till konsumenten om hans befogenheter med anledning av köpet. Detta kan i sin tur leda till onödiga rättsförluster.

De olägenheter som sålunda kan uppstå för konsumenterna avhjälpas emellertid inte med att tidpunkten för ikraftträdandet uppskjuts. En sådan åtgärd skulle tvärtom medföra att konsumenternas ställning den 1 januari 1974 över huvud inte skulle förbättras i jämförelse med nuläget. Med hänsyn härtill anser utskottet det inte motiverat att på grund av att vissa olägenheter av organisatoriskt och administrativt slag kan befaras uppstå uppskjuta den för konsumenterna mycket angelägna reformen. Utskottet biträder därför förslaget om att lagstiftningen skall träda i kraft den 1 januari 1974.

Utöver det ovan anförda har de i propositionen framlagda förslagen inte givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. att riksdagen beträffande tillämpningsområdet med avslag på motionen 1973: 2052 yrkandet 1 antar 1 § i det genom propositionen 1973: 138 framlagda förslaget till konsumentköplag,
2. att riksdagen beträffande köparens reklamationsplikt med avslag på motionen 1973: 2052 yrkandet 2 antar 11 § förslaget till konsumentköplag,
3. att riksdagen beträffande förbudet mot användning av växlar med avslag på motionen 1973: 2020 antar 17 § förslaget till konsumentköplag,
4. att riksdagen beträffande förslaget till konsumentköplag antar detta i den mån det ej omfattas av hemställan ovan under 1—3,
5. att riksdagen beträffande övriga lagförslag antar dessa,
6. att riksdagen beträffande förhållandet mellan konsumentköplagen och den allmänna köplagen avslår motionen 1973: 2053 yrkandet 1,
7. att riksdagen beträffande konsumentköplagens förhållande till avtalsvillkorslagen avslår motionen 1973: 2053 yrkandet 2,
8. att riksdagen beträffande översynen av den allmänna köplagen avslår motionen 1973: 2052 yrkandet 3.

Stockholm den 29 november 1973

På lagutskottets vägnar

DANIEL WIKLUND

Närvarande: herrar Wiklund i Stockholm (fp)^{1*}, Svedberg (s), Svanström (c), Sundelin (s), fröken Anderson i Lerum (s), herrar Hammarberg (s), Börjesson i Falköping (c), fru Åsbrink (s)¹, fru Lundblad (s), fru Jonäng (c), herrar Andersson i Södertälje (s), Winberg (m), Israelsson (vpk), fru Swartz (fp), fru Nilsson i Sunne (s)² och herr Söderström (m)*.

¹ Ej närvarande vid punkt 2 i utskottets hemställan.

² Endast närvarande vid punkt 2 i utskottets hemställan.

* Ej närvarande vid betänkandets justering.

Reservationer

1. beträffande köparens reklamationsplikt (punkt 2 i hemställan)

av herr Winberg (m) som anser

dels att det avsnitt i utskottets betänkande som börjar på s. 18 med "Beträffande reklamationsbestämmelsens" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

I fråga om reklamationsbestämmelsens närmare utformning vill utskottet emellertid för sin del framhålla följande. Såväl säljaren som köparen har vid konsumentköp ett intresse av att reklamationsfrågor handläggs på ett rationellt och ändamålsenligt sätt utan onödig tidsspillan. Inte minst gäller detta om den stora och mångskiftande gruppen av varor som inhandlas vid s. k. köp över disk. Ett snabbt och smidigt fungerande reklamationsförfarande leder till kostnadsbesparingar för företagen samt bidrar till att omfattningen av följdskador begränsas och att onödig värdeförstöring av köpegodset undviks. Det möjliggör också utvecklandet av standardiserade reklamationsrutiner inom företagen vilket i sin tur leder till rationaliseringsvinster som kommer konsumentkollektivet i sin helhet till godo. Det är enligt utskottets mening angeläget att uppkomsten av sådana kostnadsbesparande rutiner inte i onödan försvåras. Enligt 11 § förslaget till konsumentköplag kan emellertid köparen, sedan s. k. neutral reklamation skett, under obestämd tid hålla frågan öppen om valet av påföljd för felet. Detta är enligt utskottets mening ägnat att motverka att sådana handläggningsformer utbildas för reklamationsärenden som utskottet finner önskvärda.

Normalt torde man kunna räkna med att köparen inte opåkallat dröjer med att lämna säljaren besked om vilken form av rättelse han kräver. Det kan emellertid undantagsvis uppstå situationer då säljaren kan anses ha ett legitimt intresse av att förmå köparen att ange vilken rättelse han kräver så att säljaren vet vad han har att rätta sig efter. Skulle köparen i sådant fall underlåta med att närmare precisera sitt krav på rättelse, bör enligt utskottets mening säljaren ha rätt att avkräva köparen ett definitivt besked därom. Köparen bör i så fall vara skyldig att utan oskäligt upphåll ge till känna sin inställning i fråga om påföljden för felet. Underlåter köparen detta och kan därvid oaksamhet anses ligga honom till last torde det enligt utskottets uppfattning inte möta betänkligheter mot att låta honom mista rätten att vidare föra talan om felet. Utskottet förordar att en uttrycklig bestämmelse rörande en sådan interpellationsrätt för säljaren intas i 11 §.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. att riksdagen beträffande köparens reklamationsplikt — med förklaring att det genom propositionen framlagda förslaget till

konsumentköplag inte kunnat i oförändrat skick antas — i anledning av motionen 1973: 2052 yrkandet 2 antar 11 § i förslaget med i nedan angivna som *reservantens förslag* be-tecknade lydelse.

Kungl. Maj:ts förslag

Reservantens förslag

11 §

Vill köparen göra gällande be-fogenhet på grund av fel i varan, skall han underrätta säljaren om felet inom skälig tid efter det att han märkt eller bort märka detta, dock ej senare än ett år från det han mottog varan. Har annan än säljaren för dennes räkning åtagit sig att avhjälpa fel i varan, får under-rättelsen i stället lämnas till den som gjort åtagandet.

Vill köparen göra gällande be-fogenhet på grund av fel i varan, skall han underrätta säljaren om felet inom skälig tid efter det att han märkt eller bort märka detta, dock ej senare än ett år från det han mottog varan. *Det åligger kö-paren att sedan sådan underrättel-se skett, efter därom av säljaren framställd förfrågan, utan oskäligt uppehåll ange sina anspråk på grund av felet.* Har annan än säl-jaren för dennes räkning åtagit sig att avhjälpa fel i varan, får under-rättelsen i stället lämnas till den som gjort åtagandet.

Försummar köparen att lämna underrättelse såsom anges i första stycket, förlorar han rätten att gö-ra gällande befogenhet på grund av felet.

Försummar köparen att lämna underrättelse *eller svar* såsom an-ges i första stycket, förlorar han rätten att göra gällande befogen-het på grund av felet.

2. *beträffande förbudet mot användning av växlar* (punkt 3 i hemstäl-lan)

av herrar Wiklund i Stockholm (fp), Svanström (c), Börjesson i Fal-köping (c), fru Jonäng (c), herr Winberg (m), fru Swartz (fp) och herr Söderström (m) som anser

dels att det avsnitt i utskottets betänkande som börjar på s. 20 med "Utskottet vill" och slutar på s. 22 med "1973:2020" bort ha följande lydelse:

Den utveckling som under senare år ägt rum på konsumtionskredit-marknaden gör det enligt utskottets mening nödvändigt att införa sär-skilda skyddsregler för konsumenterna med avseende på kreditköp. Ut-skottet hälsar därför i och för sig det föreslagna förbudet mot använd-ning av växlar med tillfredsställelse. Det är endast när det gäller det föreslagna förbudets tillämplighet på köp på auktion som utskottet ej

kan ansluta sig till propositionens förslag. Sådant köp utgör i allmänhet kontantköp, men det förekommer att auktionsförrättaren medger anstånd med köpeskillingens erläggande. Som framgår av redogörelsen i motionen skiljer sig kreditköp av auktionsgoods i viktiga hänseenden från den vanliga kredithandeln med konsumentvaror. Vid köp på auktion utfärdas som regel inte växeln vid köpetillfället utan först sedan köparen åtnjuter anstånd med betalningen under viss tid, t. ex. ett halvt år. Köparen har således normalt haft god tid på sig att undersöka varan och framställa anmärkningar om fel, när han accepterar växeln. Risken för att köparen skall åsamkas rättsförlust till följd av att han mot ny godtroende innehavare av växeln inte äger framställa invändningar, som avser den köpta varan, är således betydligt mindre framträdande vid köp på auktion än vid andra former av konsumentköp där växlar användes. Vidare står det köparen fritt att avböja att medverka till en växelförbindelse. Om köparen nekar till att acceptera en växel rörande restlikviden medför detta inga rättsverkningar med avseende på hans rätt till godset eller beträffande köpevillkoren i övrigt. Även i detta avseende föreligger således en betydelsefull skillnad mot vad som normalt gäller inom kredithandeln med konsumentvaror, där den presumtive köparen i allmänhet har att välja mellan att godta de av säljaren erbjudna betalningsvillkoren eller också avstå från köpet. Utskottet finner därför att det ur konsumentskyddssynpunkt inte möter betänkligheter mot att från det föreslagna förbudet mot växlar undantaga köp på auktion. Mot den föreslagna utsträckningen av förbudet talar också vissa andra skäl. Såsom framhålls i motionen bedrivs som regel verksamhet som auktionsförrättare enbart som bisyssla, vilket medför risk för missförstånd i fråga om förutsättningarna för konsumentköplagens tillämplighet. På auktioner är det vidare vanligare än vid andra slags köp att köparen förvärvat varor av sinsemellan högst olika slag. Även detta förhållande är ägnat att leda till missförstånd i fråga om konsumentköplagens tillämplighet. Utskottet vill som exempel peka på det inte ovanliga fallet att en jordbrukare på samma auktion köper dels dyrbara inventarier i jordbruk, dels personligt inre lösöre till ett obetydligt belopp. I ett sådant fall gäller förbudet mot växlar endast sistnämnda gods. Uppenbarligen föreligger i ett sådant fall stor risk för att förbudet överträds om växel kommer till användning som betalningsmedel.

På grund av vad sålunda anförts tillstyrker utskottet bifall till motionen 1973: 2020.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. att riksdagen beträffande förbudet mot användning av växlar — med förklaring att det genom propositionen framlagda förslaget till konsumentköplag inte kunnat i oförändrat skick antas — med bifall till motionen 1973: 2020 antar 17 § i för-

slaget med i nedan angivna som *reservanternas förslag* betecknade lydelse:

Kungl. Maj:ts förslag

Reservanternas förslag

17 §

Lämnar säljaren anstånd med erläggande av köpeskillingen eller del därav, får han ej mottaga av köparen ingången växelförbindelse beträffande det som ej erlagts. Han får ej heller till bevis för sin fordran mottaga av köparen utfärdat löpande skuldebrev eller annan av denne ingången skuldförbindelse, vars överlåtelse eller pantsättning inskränker köparens rätt att framställa invändningar på grund av köpet, om ny borgenär i god tro förvärvar fordringshandlingen.

Första stycket första punkten äger ej tillämpning på egen växel, som är utställd av bankaktiebolag, sparbank, postbanken eller kreditkassa inom jordbrukskasserörelsen.

Första stycket första punkten äger ej tillämpning på egen växel, som är utställd av bankaktiebolag, sparbank, postbanken eller kreditkassa inom jordbrukskasserörelsen *eller på växel som utställts vid köp på auktion.*

Den som uppsåtligt bryter mot första stycket dömes till böter.

